

מסורת הש"ס

^[א] [נְעִיל: ח' וט"ז; ט] ב"ש מ"ז, א) [גירסת ב"ש בירשף]; ד) [ג"י הערוך ערך ברכיף שפת]; ס) [מסופתת פ"יג ע"ש]; ו) [מסופתת פ"יג]; ז) [מסופתת פ"יג]; ח) [מסופתת דקוטה פ"ג]; ט) [ג"ל ילינו]; י) [מ"ק סה:]; יא) ס) [נדה סג:]; יב) [ג"ל למסופתה]; יג) [מגינה טז:]; יד) בס"א: כק, ס) [ג"ל אחר ד"ה בבל],

הגהות הב"ח

^[א] גמ' אמרי דבי ר' שילה אמרי נכני:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ערוס נרשט עליו אומ: ב) [ב] שם דרש רבי יוסי. נרשט על חבית דרש אומ: א) [ג] שם אמרי דלית ליה חד. נרשט על חבית אמרי אומ: ג':

לעזי רש"י

קורב"ט. וזרימה.

מוסף רש"י

לסיפטיה. ארנז שול (תענית ב.א.). כחד מנייהו. כחד משרי קיסר (שם). מעפרא דאברהם. שנלחם עם המלכים (שם). גילי. קשין (שם). אמרי דאית ליה חד תורא כו'. כך היה מנהגם של אנשי סדום (דקמן עמ' ב). מרעי חד יומא. כל כהמות העיר (נדה סט.). ההוא יתמי. שלא היה לו שור וכפאיוו לרעות כהמותין ב' ימים (שם).

בְּדִי מֵאֵן. ביד מי נשלח: כי מטא להסא דיירא. כשהגיע לאותו מלון: למיכא. ללון: שרינהו ^אלסיטפיה. המירו הארנזים והמלרופין ופתחוּם ונטלו כל מה שצמחו: אחוּזי. מנחקי: הגד יוּרִי. אותן בני הכפרים: א"כ ליבנו אחד צטורא. א"כ שזנו כדי לעלות לרקיע למה זנו אותו בצקעה היה להם לבנות על אחד ההרים: **הפּיּוּס ה'.** פחרס בכל העולם: שדיס. יש להם צורת אדם ואוכלין ושומין כבני אדם^ט: רוחין. בלי גוף וצורה: לילין. צורת אדם אלא שיש להם כנפים צמסכת נדה (דף מד:): זו **שאומרה נעצוד ע"ז** **י** **ש**ם **צ**לל **ה'.** צלצל לשונם כדי שלא יהא אחד מכוון לדעת חצירו לעבוד ע"ז: שלוש [נצלע]. נצלעו יסודותיה משוקעת היא צקרקע עד שליש ושליש של מעלה נסרף ושליש אמצעי קיים צקרקע ולא שיהא עומד באויר: אוּיר **מגדל מראש המגדל** (כלומר) [כמו אוירה של עיר] מי שעומד סביב למגדל ורואה אוירה ומראה גובה שלו: **משכה**. שכן נגזר על אותו מקום שישכח ולכן הם ענמם שכחו את לשונם: **צבל ובורסיף סימן רע לצורה**. שמשכחין הלמוד מפני שעומדים באויר המגדל: **למה נקרא שמה בורסיף צור שאפי**. צור שנמרוקן מימיו כלומר משכח האדם כל מה שלומד: **שאפי**. כמו (ב"מ דף ט. ב.) השופה את היין לשון (ירמיה מה) הורק מכלי אל כלי. ומפני מה שמה צבל [שמשכחת] אמר רב יוסף כי שם צבל לפי שנצלל הקדוש ברוך הוא את לשונם לשם לקח^ט היא משכחת: ^ס **סימן רע**. כלומר שם

נעצוד ע"ז י ש שם צלל ה'. צלצל לשונם כדי שלא יהא אחד מכוון לדעת חצירו לעבוד ע"ז: שלוש [נצלע]. נצלעו יסודותיה משוקעת היא צקרקע עד שליש ושליש של מעלה נסרף ושליש אמצעי קיים צקרקע ולא שיהא עומד באויר: אוּיר מגדל מראש המגדל (כלומר) [כמו אוירה של עיר] מי שעומד סביב למגדל ורואה אוירה ומראה גובה שלו: משכה. שכן נגזר על אותו מקום שישכח ולכן הם ענמם שכחו את לשונם: צבל ובורסיף סימן רע לצורה. שמשכחין הלמוד מפני שעומדים באויר המגדל: למה נקרא שמה בורסיף צור שאפי. צור שנמרוקן מימיו כלומר משכח האדם כל מה שלומד: שאפי. כמו (ב"מ דף ט. ב.) השופה את היין לשון (ירמיה מה) הורק מכלי אל כלי. ומפני מה שמה צבל [שמשכחת] אמר רב יוסף כי שם צבל לפי שנצלל הקדוש ברוך הוא את לשונם לשם לקח^ט היא משכחת: ^ס סימן רע. כלומר שם

סימן שכהה היא: רעים נהפך כמו אש. ואחר כן

מאן נשדר נשדר בהדי נחום איש גם זו דמלומד בנסים הוא כי מטא לההוא דיורא בעא למיבת אמרי ליה מאי איכא בהדך אמר להו קא מובילנא כרגא לקיסר קמו בליליא שרינהו לסיפטיה ושקלו כל דהוה גביה ומלנהו עפרא כי מטא להתם אישכתב עפרא אמר אחוכי קא מחייכי בי יהודאי אפקוהו למקטליה אמר גם זו לטובה אתא אליהו ואידמי להו כחד מינייהו אמר להו דילמא האי עפרא מעפרא דאברהם אבינו הוא דהוה שדי עפרא הוו חרבי גילי הוו גירי בדוק ואשכחו הכי הוה מחווא דלא הוו קא יכלי ליה למיכבשיה שדו מההווא עפרא עליה וכבשוה עייליהו לבי גנוא אמרי שקול דניחא לך מלייה לסיפטא דהבא כי הדר אתא אמרו ליה הנך דיורי מאי אמטית לבי מלכא אמר להו מאי דשקלי מהכא אמטאי להתם שקלי אינהו אמטו להתם קטלינהו להנך דיורי: דוד הפלגה אין להם חלק לעולם הבא וכו': מאי עבוד אמרי דבי רבי שילא ^א נבנה מגדל ונעלה לרקיע ונכה אותו בקרדומות כדי שישוּבו מימיו ^ב מחכו עלה במערבא א"כ ליבנו אחד במורא ^ג (אלא) א"ר ירמיה בר אלעזר נחלקו לג' כיתות אחת אומרת נעלה ונשב שם ואחת אומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים ואחת אומרת נעלה ונעשה מלחמה זו שאומרת נעלה ונשב שם ^ד הפיצם ה' וזו שאומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים כי שם בלל ה' שפת כל הארץ תניא רבי נתן אומר כולם לשם עבודת כוכבים נתכוונו כתיב הכא ^הנעשה לנו שם וכתיב התם ^וושם אלהים אחרים לא תזכירו מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים אמר רבי יוחנן מגדל שליש נשרף שליש נבלע שליש קיים אמר רב אויר מגדל משכח אמר רב יוסף בבל ^ז ובורסיף סימן רע לתורה מאי בורסיף אמר ר' אסי בור ^ח שאפי: אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר ^ט אנשי סדום אין להן חלק לעולם הבא שנאמר ^יואנשי סדום רעים וחמאים לה' מאד רעים בעוה"ז וחמאים לעולם הבא אמר רב יהודה רעים בגופן וחמאים בממונם רעים בגופן דכתיב ^{יא}ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחמאתי לאלהים וחמאים בממונם דכתיב ^{יב}והיה כך חמא לה' זו ברכת השם מאד שמתכוונים וחמאים במתניתא תנא ^{יג}רעים בממונם וחמאים בגופן רעים בממונם דכתיב ורעה עינך באחיק האביון וחמאים בגופן דכתיב וחמאתי לאלהים לה' ^{יד}זו ברכת השם מאד זו שפיכות דמים שנאמר ^{טו}גם דם נקי שפך מנשה (בירושלים) הרבה מאד [וגו'] ^{טז}ת"ר אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם ^{יז}ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרות זהב לו למה לנו עוברי דרכים שאין באים אלינו אלא לחסרינו [מממוננו] בואו ונשכח תורת רגל מארצנו שנאמר ^{יח}פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש געו דרש רבא מאי דכתיב ^{יט}עד אנה תהותתו על איש תרצחו כולכם כקיר נטוי גדר הדחויה מלמד שהיו נותנין עיניהן בבעלי ממון ומושיבין אותו אצל קיר נטוי ודוחין אותו עליו ובאים ונוטלין את ממונו דרש רבא מאי דכתיב ^כחתם יומם חתמו למו לא [ראו] [ידעו] אור מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון ומפקידים אצלו אפרסמון ומניחים אותו בבית גניזיהם לערב באים ומריחין אותו ככלב שנא' ^{כא}ישוּבו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר ובאים וחותרים שם ונוטלין אותו ממון [א] ^{כב}ערום הלכו מבלי לבוש ואין כסות בקרה ^{כג}חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה גבולות ישיגו עדר גולו וירעו ^{כד}והוא לקברות יובל ועל גדיש ישקוד [כ] דרש ר' יוסי בציפורי אחתרין ההיא ליליא תלת מאה מחתרתא בציפורי אתו וקא מצערי ליה אמרו ליה יהבית אורחיה לגנבי אמר להו מי הוה ידענא דאתו גנבי ^{כה}כי קא נח נפשיה דרבי יוסי שפעי מרזבי דציפורי דמא [כז] אמרי ^{כח}דאית ליה חד תורא מרעי חד יומא דלית ליה לירעי תרי יומי ההוא יתמא בר ארמלתא הבו ליה תורי למרעיה אזל שקלינהו וקטלינהו אמר להו

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קמ.

תורה אור

- על פן קרא שמה בבל כי שם צלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ: בראשית יא ט
- ויאמרו הבה נבנה בבל עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוצ על פני כל הארץ: בראשית יא ד
- ובכל אשר אִמְרַתִּי אֲלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא תִשְׁמַע עַל שְׁמוֹת כֹּגֵינִי וְאֲנֹשִׁי סָדָם רָעִים וְחֻטָּאִים לִי: מאד: בראשית יג יג
- אֵינָנו גְּדוֹל בְּבֵית הָהָא מִפְּנֵי וְלֹא חֲשָׁךְ מִפְּנֵי מִאֻמָּה כִּי אִם אוֹתָךְ בְּאֶשֶׁר אַתָּ אֲשֶׁתּוֹ וְאִיךְ אֲעֹשֶׂה הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחֻטָּאתִי לֹא־לֵהֱדֹם: בראשית לט ט
- הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן יִזְהֶיָה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִעְמֵל לֵאמֹר קָרַבָּה שְׁנַת הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִשָּׁה וְהָרָעָה עֵינֶיךָ בְּאַחִיךָ הָאֲבִיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלָיו אֵל ה' וְהָיָה בְּךָ חֲטָא: דברים טו ט
- וְגַם דָּם נָקִי שִׁפָּט מְנַשֶּׁה הַרְבֵּה מֵאֵד עַד אֲשֶׁר מֵלֵא אֶת יִירוּשָׁלַם פֹּה לָפָה לְבַד מִחֻטָּאתֶיו אֲשֶׁר חָטְיֵא אֶת הַיְּהוּדָה לַעֲשׂוֹת הָרָע בְּעֵינֵי ה': מלכים ב כא טז
- אֶרֶץ מִפְּנֵיָה יֵצֵא לָחֶם וְתַחְתֶּיהָ נִדְחָף כְּמוֹ אִשׁ: איוב כח ה
- פֶּרֶץ נָחַל מֵעַם גֵּר הַנִּשְׁכָּחִים מִנִּי רָגֵל דָּלוּ מֵאֲנוּשׁ נָעוּ: איוב כח ד
- עַד אֲנָה תִּהְיוּתֶנּוּ עַל אִישׁ תִּרְצֻחוּ כְּלָכֶם כְּקִיר נָטוּי גֵּדֵר תִּדְחֻקֶּיהָ: תהלים סב ד
- חֲתֵר בַּחֲשֶׁךְ בְּתִיִּם יוֹמָם חָתְמוּ לָמוֹ לֹא יָדְעוּ אוֹר: איוב כד טז
- יִשׁוּבוּ לַעֲרֹב יִחְמְמוּ כְּכֶלֶב וְיִסּוּכְבוּ עִיר: ב"ב
- עָרוֹם וְלִינוּ מִבִּלִּי לְבוּשׁ וְאֵין כְּסוּת בְּקֶרֶה: איוב כד ז
- גְּבֻלוֹת יִשְׁגֻּעַ עֶדְרָ גִּלּוֹ וְיָרִיעַ: חֲמוּר יִתּוּמִים יִנְהֻגוּ יִחְבְּלוּ שׁוֹר אֶלְמְנָה: איוב כד ב-ג
- וְהוּא לִקְבֻרוֹת יוֹבֵל וְעַל גְּדִישׁ יִשְׁקֹד: וְהוּא לִקְבֻרוֹת יוֹבֵל וְעַל גְּדִישׁ יִשְׁקֹד: איוב כא לב